Obsah

Slovo autorky 7

Předmluva 8

Úvod 10

Komunikace učitele 12

1.1 Úvod do komunikace ve škole 12
1.1.1 Sociální komunikace 12
1.1.2 Komunikace ve škole 14
1.1.3 Verbální komunikace 15
1.1.4 Neverbální komunikace 18
1.1.5 Synergický efekt komunikace 23
1.2 Pravidla interakce a komunikace 24
1.3 Efektivní komunikace učitele 29
1.4 Komunikace učitele k obsahu učiva 35
1.4.1 Bariéry v komunikaci 36
1.5 Otázky učitele a taxonomie otázek 42
1.5.1 Inovace taxonomie B. S. Blooma 46
1.5.2 Typologie otázek učitele „z terénu" 49
1.6 Komunikace učitele v přístupu k žákovi tlakem a tahem 50
1.6.1 Symptomy přístupu učitele tahem 52
1.6.2 Symptomy přístupu učitele tlakem 53
1.7 Skryté rezervy v přístupu učitele 58

Adaptační procesy, slaďování učitele a žáka 64

2.1 Konflikt z hlediska sociální psychologie 64
2.1.1 Vnější konflikty 64
2.1.2 Vnitřní konflikty 65
2.2 Obsah a forma procesů slaďování učitele a žáka 67
2.2.1 Procesy adaptace, vzájemného slaďování, harmonizace 67
2.2.2 Oblasti slaďování: výchova a vzdělávání 68
2.3 Konfliktní situace 69
2.3.1 Výchovné konfliktní situace 71
2.3.2 Vzdělávací konfliktní situace 75
2.4 Empatie a empatické reakce 79

Motivace žáka 87

3.1 Žák – aktér 87
3.1.1 Metody poznávání žáka 87
3.1.2 Chyby sociální percepce žáka 88
3.1.3 Žák optikou teorie Pražské skupiny školních etnografů a žák ze Slovenska . 90

3.2 Výkon a motivace žáka 93
3.2.1 Aktivizace a motivace 93
3.2.2 Organizační formy vyučování, metody a motivace 94
3.3 Potřeby žáka 97
3.3.1 Maslowova motivační teorie 98
3.3.2 Potřeby žáka v poznávací činnosti (model G. Pettyho) 102
3.4 Dobrý vztah učitele a žáka 104
3.5 Přístup učitele k žákovi a projevy motivace žáka v komunikaci 107
3.6 Motivace žáka neverbálními projevy učitele 110
3.7 Motivace žáka technikami aktivního naslouchání 113
3.8 Slovní hodnocení 115
3.9 Tresty a odměny 116
3.9.1 Trest, sankce 116
3.9.2 Pochvala jako odměna 117
3.9.3 Trojský kůň v hodnocení: sebehodnocení žáka 119
3.10 Sebereflexe práce učitele 120

Poznámka k použitým citátům: 126

Literatura: 127

Přílohy 129
Příloha 1: Pozorovací systém N. Flanderse (M. Zelina, 2006) rozšířený o kategorii komunikace žáka 129
Příloha 2A: Dotazník pro žáky 131
Příloha 2B: Dotazník pro učitele 133
Příloha 3: Hodnocení práce učitele žáky (Mešková, 2009) 135